

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

**ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«УПРАВЛІННЯ ВАРТІСТЮ
БІЗНЕСУ»**

**Харків
2019**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

**ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«УПРАВЛІННЯ ВАРТІСТЮ
БІЗНЕСУ»**

для студентів
другого (магістерського) освітньо-кваліфікаційного рівня
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальності 073 «Менеджмент»
денної форми навчання

Харків
2019

Плани практичних занять і завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Управління вартістю бізнесу» для студентів другого (магістерського) освітньо-кваліфікаційного рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент» денної форми навчання / уклад.

О. А. Гриценко. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019. 49 с.

У к л а д а ч О. А. Гриценко

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(протокол № 5 від 14.05.2019 р.)*

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2019

1. ЗАГАЛЬНІ ПОРАДИ

Актуальність управління вартістю підприємства зростає через посилення конкурентної боротьби компаній за капітал інвесторів та акціонерів. Крім того, необхідність управління вартістю підприємства продиктована сучасними вимогами до ведення бізнесу, які висуваються до фінансових менеджерів фірм. Управління вартістю компанії являє собою процес, орієнтований на довгострокову перспективу, і має стратегічне значення для компанії. Вартість фірми складається з вартості активів, прибутку та вартості ризику. Тому управління вартістю бізнесу означає управління всіма складовими, кожна з яких має свої специфічні інструменти. Ринкова вартість бізнесу дозволяє з великим ступенем точності визначити, наскільки успішно здійснюється бізнес, на якому етапі розвитку знаходиться діяльність фірми.

Основна мета вивчення навчальної дисципліни «Управління вартістю бізнесу» полягає в набутті студентами практичних навичок з організації, оцінки та управління процесом капіталізації фірми. У процесі оволодіння знаннями студенти мають всебічно осмислити процеси, що пов'язані з управлінням вартістю бізнесу, а також зрозуміти, чим визначається його вартість та як відбувається його зростання. Під час навчання будуть, з одного боку, розглянуті теоретичні засади формування вартості бізнесу, основні підходи до її визначення, а з іншого – надані практичні знання оцінки всіх матеріальних і нематеріальних активів, конкретних моделей управління процесом зростання капіталізації фірми.

Робота на практичному занятті буде побудована на використанні матеріалів лекції, самостійній та індивідуальній підготовці, відповідях на контрольні питання до тем та виконанні практичних завдань і тестів. Самостійна робота студентів передбачає використання законодавчих документів, літератури та додаткових матеріалів.

2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Т е м а 1. Теоретичні основи управління вартістю бізнесу (2 год)

1. Основні поняття управління вартістю бізнесу.
2. Компонентні складові вартості бізнесу. Активи і пасиви компанії. Структура капіталу фірми. Процес капіталізації бізнесу.
3. Управління потенціалом за вартісними критеріями. Управління прибутком.
4. Етапи управління вартістю бізнесу.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. Які поняття визначають управління вартістю бізнесу?
2. Назвіть компоненти, з яких складається вартість бізнесу.
3. Охарактеризуйте поняття «капітал фірми» та визначте процес капіталізації бізнесу.
4. Наведіть класифікацію капіталу підприємства.
5. Поясніть роль управління прибутком в управлінні вартістю бізнесу.
6. Охарактеризуйте основні стратегії управління прибутком підприємства та назвіть особливості моделі управління прибутком.
7. Чим визначається цикл управління вартістю бізнесу.
8. Коли з'явилася концепція управління, заснованого на вартості, завдяки яким передумовам?

Практичні завдання

Проаналізуйте складові капіталу та визначте їх роль у вартості бізнесу.

Власний капітал	Власний капітал складає статутний капітал, додатковий капітал, нерозподілений прибуток тощо
Зареєстрований (пайовий) капітал	Наводиться зафіксована в установчих документах сума статутного капіталу, іншого зареєстрованого капіталу, а також пайовий капітал у сумі, яка формується відповідно до законодавства
Капітал у дооцінках	У статті наводять суму дооцінки необоротних активів і фінансових інструментів
Додатковий вкладений капітал	Акціонерні товариства показують суму, на яку вартість реалізації випущених акцій перевищує їх номінальну вартість
Власний капітал	Власний капітал складає статутний капітал, додатковий капітал, нерозподілений прибуток тощо
Зареєстрований (пайовий) капітал	Наводиться зафіксована в установчих документах сума статутного капіталу, іншого зареєстрованого капіталу, а також пайовий капітал у сумі, яка формується відповідно до законодавства
Капітал у дооцінках	У статті наводять суму дооцінки необоротних активів і фінансових інструментів
Додатковий вкладений капітал	Акціонерні товариства показують суму, на яку вартість реалізації випущених акцій перевищує їх номінальну вартість
Резервний капітал	Відображають суму резервів, створених відповідно до статутних документів та чинного законодавства за рахунок нерозподіленого прибутку
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Відображають суму нерозподіленого прибутку або непокритого збитку. Суму непокритого збитку наводять у дужках, що

	означає від'ємне значення
Неоплачений капітал	Відображають суму заборгованості учасників товариства за внесками до статутного капіталу. Суму відображають у дужках і при обчисленні підсумку розділу беруть з від'ємним значенням
Вилучений капітал	Відображають вартість акцій власної емісії, викуплених товариством в учасників. При обчисленні підсумку беруть від'ємне значення

Тестові питання

1. Яка риса капіталу не відповідає його змісту?

- а) накопичена цінність;
- б) інвестиційний ресурс;
- в) об'єкт власності та розпорядження;
- г) виробничий ресурс;
- д) трансакційні витрати бізнесу.

2. Які основні завдання вирішуються у процесі управління вартістю бізнесу?

- а) збільшення активів фірми;
- б) збільшення прибутку;
- в) зменшення пасивів фірми;
- г) забезпечення капіталізації бізнесу;
- д) збільшення обсягів продажу.

3. Які позитивні риси притаманні власному капіталу?

а) простота залучення, оскільки рішення приймають власники й менеджери фірми без необхідності отримання згоди інших господарюючих суб'єктів;

б) вища здатність отримання прибутку в усіх сферах діяльності, оскільки при його використанні не потрібна сплата позикового відсотка в усіх його формах;

в) забезпечення фінансової стійкості розвитку

підприємства, його платоспроможності у довгостроковому періоді;

г) зниження ризику банкрутства;

д) усі відповіді правильні.

4. Які недоліки притаманні власному капіталу?

а) обмеженість обсягу залучення;

б) обмеженість можливостей істотного розширення діяльності підприємства в періоді сприятливої кон'юнктури ринку;

в) висока вартість порівняно з альтернативними позиковими джерелами формування капіталу;

г) залежність від рішення власників фірми;

д) усі відповіді правильні.

5. Основними факторами, що визначають вартість (цінність) бізнесу, є:

а) ринкова кон'юнктура;

б) майбутні вигоди від володіння оцінюваним бізнесом;

в) витрати на створення аналогічних підприємств;

г) ступінь контролю над бізнесом і ступінь ліквідності активів;

д) усі відповіді правильні.

6. Які фактори не впливають на ризикованість використання капіталу?

а) ризик отримання доходів;

б) ліквідність бізнесу;

в) збільшення обсягу позикового капіталу;

г) збільшення власного капіталу;

д) ринкова кон'юнктура.

7. За якими критеріями не поділяються фактори вартості?

а) за загальними і специфічними факторами;

б) за напрямками інвестування капіталу;

в) за рівнем специфічності факторів (клієнтська база, ефективність використання ресурсів і т.п.);

г) за чинниками впливу на витрати компанії;
д) за рівнем оперативних факторів (ціни на окремі види ресурсів, платіжна політика, наявність постачальників, дефіцит ресурсів, вартість ремонту основних засобів і т.д.).

8. *При збільшенні вартості бізнесу не можна використовувати:*

- а) збільшення доходу від реалізації та зменшення величини витрат;
- б) стратегію лідерства за витратами;
- в) підвищення ефективності за допомогою реінжинірингу;
- г) управління бізнес-портфелем (стратегія диференціації);
- д) скорочення рентабельних виробництв.

9. *Вибір системи стратегічного управління вартістю бізнесу не може визначатися:*

- а) кадровим потенціалом фірми;
- б) ресурсним забезпеченням;
- в) зовнішнім середовищем фірми, бажанням власників фірми;
- г) організаційною структурою системи управління;
- д) можливістю отримання інформації про характер зовнішнього середовища.

10. *Вартісний потенціал компанії пов'язаний, найперше із:*

- а) сукупністю ресурсів підприємства;
- б) максимально можливим річним випуском продукції визначеної номенклатури;
- в) можливостями підприємства при найбільш ефективному використанні ресурсів;
- г) розміром підприємства;
- д) кількістю робітників.

Тема 2. Основні підходи до визначення

вартості бізнесу (2 год)

1. Принципи оцінки бізнесу.
2. Види вартості бізнесу.
3. Цілі оцінки бізнесу в парадигмі управління. Інтереси суб'єктів до визначення вартості бізнесу.
4. Вартість бізнесу як об'єкт управління.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. Яку роль відіграє оцінка в процесі управління вартістю бізнесу?
2. Яке значення для оцінки вартості бізнесу відіграють принципи оцінки?
3. Що відображають принципи оцінки?
4. За якою класифікацією поділяються принципи оцінки?
5. Які риси притаманні ринковій вартості бізнесу?
6. Назвіть види вартості бізнесу.
7. Як впливають на вид вартості бізнесу цілі суб'єктів оцінки?
8. Як вартість бізнесу потрапляє у сферу управління?
9. Які підходи використовуються для оцінки вартості бізнесу?

Практичне завдання

Проведіть порівняльний аналіз видів вартості бізнесу за такими ознаками: мета використання оцінки, умови укладання угоди, інтереси суб'єктів бізнесу, маркетинговий період оцінки, наявність переваг у використанні бізнесу, наявність примусових умов здійснення оцінки.

Тестові питання

1. Під час оцінювання об'єкта використовуються такі види його вартості:

- а) ринкова вартість;
- б) інвестиційна вартість;
- в) ліквідна вартість;
- г) ліквідаційна вартість;
- д) усі відповіді правильні.

2. Яка форма вартості виникає за умови, якщо сторони угоди не примушуються для здійснення купівлі-продажу бізнесу?

- а) ліквідна;
- б) страхова;
- в) ринкова;
- г) спеціальна;
- д) інвестиційна.

3. Який вид вартості виникає за умови, якщо бізнес треба продати у найкоротший термін?

- а) ринкова;
- б) ліквідна;
- в) страхова;
- г) спеціальна;
- д) інвестиційна.

4. Який принцип оцінки використовується у разі, якщо вартість бізнесу визначається розміром економічних вигод, які очікуються від володіння, користування, розпорядження ним?

- а) принцип внеску;
- б) принцип попиту;
- в) принцип очікування;
- г) принцип заміщення;
- д) принцип корисності.

5. Який принцип оцінки використовується у разі, якщо необхідно передбачити поведінку інвестора, яка полягає в

тому, що за придбання бізнесу він не має бажання сплачувати суму більшу від мінімальної ціни такої ж корисності?

- а) принцип внеску;
- б) принцип попиту;
- в) принцип очікування;
- г) принцип заміщення;
- д) принцип корисності.

6. Який підхід до оцінки вартості бізнесу надає інформацію про можливості його майбутнього функціонування?

- а) витратний;
- б) дохідний;
- в) порівняльний;
- г) сума чистих активів;
- д) метод відновної вартості.

7. Якої вартості набуває бізнес, якщо він призначений для використання конкретним суб'єктом, який має особливі вимоги до активів, своє бачення і ставлення до ризиків, можливості їх компенсувати специфічними засобами?

- а) ринкова;
- б) ліквідна;
- в) страхова;
- г) спеціальна;
- д) інвестиційна.

8. Яке визначення оцінки вартості бізнесу є найбільш повним?

- а) це цілеспрямований упорядкований процес визначення величини вартості об'єкта в грошовому вираженні з урахуванням впливу на неї факторів у конкретний момент часу в умовах конкретного ринку;
- б) визначення ймовірної величини вартості бізнесу;
- в) оцінювання вартості бізнесу є результатом його прибутковості;
- г) оцінка вартості бізнесу – це вибір варіанта

розпорядження власністю, складання консолідованих та роздільних балансів;

д) оцінка вартості бізнесу – це перевірка доцільності інвестиційних вкладень, визначення допустимої ціни покупки підприємства для включення його в інвестиційний проект.

9. *Відповідно до законодавства ринкова вартість не повинна визначатися у разі:*

а) визначення вартості розміщених акцій товариства, придбаних товариством за рішенням загальних зборів акціонерів або за рішенням ради директорів (наглядової ради) товариства;

б) визначення вартості об'єкта застави, у тому числі при іпотеці;

в) визначення вартості негрошових внесків до статутного капіталу;

г) визначення вартості майна боржника в ході процедур банкрутства;

д) оцінки вартості з метою продажу.

10. *Який із методів оцінки вартості бізнесу найбільш відповідає вимогам управління за критерієм вартості?*

а) метод дисконтованих грошових потоків;

б) порівняльний метод;

в) метод вартості чистих активів;

г) метод ліквідаційної вартості;

д) метод інвестиційної вартості.

Тема 3. Управління бізнесом із позицій витратного, дохідного, порівняльного підходу (4 год)

1. Умови, фактори і сфера використання витратного підходу.

2. Методи оцінки вартості бізнесу з позицій витратного підходу.

3. Умови, фактори і сфера використання дохідного підходу.

4. Методи оцінки вартості з позиції дохідного підходу.
5. Умови, фактори і сфера використання порівняльного підходу.
6. Методи оцінки вартості з позиції порівняльного підходу.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. За яких умов при визначенні вартості бізнесу використовується витратний підхід?
2. Яку інформацію необхідно отримати для використання витратного підходу?
3. За яким алгоритмом використовується витратний підхід?
4. За яких умов визначення вартості бізнесу здійснюється дохідним підходом?
5. Які види доходів необхідно розрахувати для використання дохідного підходу?
6. За яким алгоритмом використовується дохідний підхід?
7. Які є фінансові функції грошей?
8. Як визначається загальний розмір ризику?
9. Які об'єктивні умови визначають можливість використання порівняльного підходу?
10. Яку інформацію необхідно отримати для об'єктивних аналогів підходу?
11. За яким алгоритмом використовується порівняльний підхід?

Практичні завдання

1. Балансова вартість активів фірми складає 12 млн грн. Ринкова вартість перевищує балансову на 25%. Боргові зобов'язання фірми представлені облігаціями вартістю 7000 грн. Витрати на ліквідацію фірми складають 15 % від її ринкової вартості.

Визначте вартість бізнесу методом ліквідаційної вартості активів.

2. Відомо, що сума інвестованого капіталу дорівнює 2 000 доларів, термін інвестування – 5 рокам, ставка доходу на інвестиції складає 12 %.

Розрахуйте коефіцієнт капіталізації з урахуванням заміщення капітальних витрат, використовуючи методи Ринга та Інвуда.

3. Фірми мають в обігу 25 000 акцій, ринкова вартість однієї їх акції 100 грн. Виручка від реалізації – 500 000 грн; витрати складають – 400 000 грн; у тому числі амортизація – 120 000 грн. Сума сплачених відсотків 30 000 грн. Ставка податку на прибуток – 30 %.

Використовуючи інформацію, розрахуйте можливі види мультиплікаторів. Розрахунок необхідно зробити на одну акцію та фірми загалом.

Тестові питання

1. *Найчастіше витратний метод є досконалим при оцінці:*

- а) техніко-економічного обґрунтування створення нового бізнесу;
- б) найкращого та найефективнішого використання земельної ділянки, на якій буде розміщуватися конкретний вид бізнесу;
- в) вибору варіантів модернізації чи реконструкції;
- г) спеціалізованих видів бізнесу;
- д) усі відповіді правильні.

2. *Назвіть фактор, що не впливає на визначення вартості бізнесу витратним підходом:*

- а) витрати на здійснення експлуатації основного капіталу;
- б) витрати на закупівлю нового обладнання;
- в) витрати на заробітну плату робітників;
- г) витрати на придбання права користування торговельною маркою;
- д) розрахунки майбутнього розміру прибутки.

3. Основна мета використання витратного підходу спрямована на:

- а) оцінювання змін у прогнозованому зростанні;
- б) оцінювання інвестиційних можливостей у процесі планування прибутку;
- в) оцінювання можливих ризиків функціонування бізнесу;
- г) визначення рівня продуктивності праці;
- д) визначення витрат на виробництво, придбання та реалізацію економічного активу з урахуванням його реального зносу.

4. Оберіть правильне твердження:

- а) витратний метод дозволяє визначити граничний розмір вартості оцінюваного активу, за який він може бути створений.
- б) витратний підхід визначає перспективні орієнтири бізнесу;
- в) витратний підхід надає інформацію про можливості використання бізнесу;
- г) витратний підхід дозволяє визначити ринкову вартість бізнесу;
- д) витратний підхід не дозволяє визначити ринкову вартість бізнесу.

5. Дохідний підхід є найбільш ефективним у разі?

- а) техніко-економічного обґрунтування створення нового бізнесу;
- б) оцінки збиткових видів бізнесу;
- в) оцінки варіантів модернізації чи реконструкції;
- г) оцінки спеціалізованих видів бізнесу;
- д) оцінки прибуткових видів бізнесу.

6. Складовою визначення ставки капіталізації не повинна враховуватися:

- а) безризикова ставка доходу;
- б) коефіцієнт бета (ступінь ризику галузі ведення бізнесу);
- в) премія за організацію малого підприємств;
- г) компенсація вкладання капіталу в новий бізнес;
- д) схильність власника бізнесу до ризикованих інвестицій.

7. Назвіть, яка фінансова функція грошей має такий

вигляд $PV = FV \frac{1}{(1+i)^n}$:

- а) майбутня вартість грошової одиниці;
- б) сучасна вартість одиниці;
- в) сучасна вартість анuitету;
- г) нагромадження грошової одиниці за певний період;
- д) формування фонду заміщення.

8. *Оберіть правильне твердження, що відповідає сутності дохідного підходу:*

- а) дохідний підхід відображає співставлення майбутніх доходів інвестора з поточними витратами;
- б) дохідний підхід визначає перспективні орієнтири бізнесу;
- в) дохідний підхід використовує інформацію про можливість використання бізнесу;
- г) дохідний метод віддзеркалює мотивацію типового інвестора – отримання майбутніх доходів з необхідними характеристиками;
- д) дохідний визначає ефективність інвестицій.

9. *Назвіть умови, за яких можливо застосувати порівняльний підхід для визначення вартості бізнесу:*

- а) ринок продукції фірми має досконалий характер;
- б) на ринку є багато аналогічних фірм;
- в) про діяльність фірми можна отримати надійну інформацію;
- г) інформація на ринку має релевантний характер;
- д) усі відповіді вірні.

10. *Оберіть твердження, що не відповідає змісту порівняльного підходу:*

- а) суб'єкти трансакції повинні мати аналогічні мотивацію (наміри), правомочності користування активом;
- б) порівняльний підхід базується на принципі

альтернативних інвестицій;

в) порівняльний підхід використовує інформацію про теперішню вартість бізнесу;

г) порівняльний підхід віддзеркалює мотивацію конкретного інвестора, його уявлення про майбутні доходи;

д) порівняльний підхід орієнтує інвестора на фактичні ціни купівлі-продажу схожих активів.

Т е м а 4. Управління вартістю нерухомих активів (2 год)

1. Особливості нерухомих активів.
2. Види нерухомих активів.
3. Управління інвестиційним потенціалом нерухомих активів.
4. Методи оцінки земельної власності та нерухомої власності.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. Які особливі риси притаманні нерухомих активам?
2. Яке місце займає нерухомість у структурі капіталу фірми?
3. Які риси інвестиційної привабливості нерухомих активів цікавлять користувачів бізнесу?
4. Які види нерухомості можуть бути включені до активів фірми?
5. Як можна управляти вартістю нерухомих активів?
6. Які правомочності щодо землі може отримати фірма?
7. Які підходи використовуються для оцінки нерухомих активів?
8. Які доходи отримуються від користування нерухомими активами?

Практичні завдання

1. Очікується, що об'єкт нерухомості приносить чистий операційний дохід у розмірі 120 000 грн за перший рік, після чого чистий операційний дохід буде зростати на 5 % щорічно до моменту продажу об'єкта на ринку по завершенні п'ятого року за 1 500 000 грн. Ставка дисконтування – 12 %

Оцініть вартість об'єкта нерухомості.

2. Після аналізу всіх факторів, оцінювач запропонував два такі варіанти: (1) будівництво офісної будівлі; (2) будівництво торговельного центру. Витрати на будівництво офісної будівлі складають 2,5 млн доларів, а витрати на будівництво торговельного центру – 3,5 млн доларів. Був зроблений прогноз відповідно до очікуваних доходів:

Рік	Офісна будівля (тис. доларів)	Торговельний центр (тис. доларів)
1-й	360	410
2-й	365	430
3-й	375	440
4-й	375	450
5-й	400	460
6-й	405	465
7-й	410	470

Передбачається, що вартість офісної будівлі буде зростати на 5% щорічно протягом 7-річного періоду володіння, тоді як вартість торговельного центру – на 3% щороку. Інвестори, що вкладають кошти, розраховують отримувати 18% та 20% відповідно.

Оберіть найкращий варіант використання земельної ділянки.

Тестові питання

1. *Нерухомим активам притаманні такі специфічні ознаки:*

- а) непереміщуваність (іmobільність);
- б) непряма мобільність;
- в) низька ліквідність,;
- г) нееластичність пропозиції;
- д) усі відповіді вірні.

2. *Які інвестиційні риси нерухомих активів приваблюють інвесторів?*

- а) висока капіталоємність ;
- б) довготривалість функціонування;
- в) здатність до збільшення вартості без здійснення підприємницької діяльності;
- г) низка еластичність пропозиції;
- д) низька ліквідність.

3. *Вкажіть, яке рішення повинен прийняти менеджер, якщо балансова вартість нерухомих активів, що використовується фірмою, значно перевищує її ринкову вартість:*

- а) продати нерухомі активи;
- б) надати їх у користування іншим суб'єктам;
- в) переоцінити відповідно до Національного стандарту бухгалтерського обліку;
- г) провести реорганізацію бізнесу;
- д) збільшити випуск акції компанії.

4. *Не можна отримати щодо земельної ділянки, на якій розміщено фірму, такі правомочності:*

- а) право власності;
- б) право користування;
- в) право суперфіція;
- г) право на концесію;
- д) право розпорядження.

5. *Ця інформація при оцінюванні комерційної нерухомості буде зайвою:*

- а) розмір чистого операційного доходу;
- б) обсяг виручки;
- в) розмір дійсного операційного доходу;
- г) коефіцієнт трансакційних витрат;
- д) ставка капіталізації.

6. Назвіть найкращий метод оцінювання при визначенні ринкової вартості комерційної нерухомості:

- а) метод відновленої вартості;
- б) метод заміщення;
- в) методи дохідного підходу;
- г) метод галузевих коефіцієнтів;
- д) метод мультиплікатора.

7. При оцінюванні виробничої нерухомості найкращим є:

- а) метод прямої капіталізації;
- б) витратний підхід;
- в) порівняльний підхід;
- г) метод порівняльних продаж;
- д) метод роялті.

8. Вкажіть, яку форму вартості отримує нерухомість у разі її продажу в термін, що коротший за маркетингову експлікацію:

- а) ринкову;
- б) інвестиційну;
- в) ліквідну;
- г) спеціальну;
- д) ліквідаційну.

9. При розміщенні бізнесу в дохідну нерухомість виникають такі ризики:

- а) виробничий;
- б) фінансовий;
- в) інвестиційний;
- г) ринковий;

д) усі відповіді вірні

10. *Виберіть твердження, що відповідає принципу найкращого та найефективнішого використання нерухомості:*

- а) наявність юридичної правомірності, функціональної придатності та фінансової доцільності використання;
- б) можливість розташувати прибутковий бізнес;
- в) можливість встановлювати найвищу ціну при продажу;
- г) відсутність альтернативної заміни;
- д) раціональний вибір інвестора.

Тема 5. Управління вартістю нематеріальних активів (2 год)

- 1. Роль та значення нематеріальних активів у капіталізації вартості фірми.
- 2. Визначення вартості майнових прав інтелектуальної власності.
- 3. Управління інвестиціями в нематеріальні активи.
- 4. Управління гудвілом.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

- 1. Які нематеріальні активи включені у вартість бізнесу?
- 2. Хто є суб'єктом управління нематеріальними активами та які його інтереси?
- 3. Як визначається балансова вартість нематеріальних активів?
- 4. З яких компонентів складається процес управління нематеріальними активами?
- 5. Як визначається знос нематеріальних активів та яку роль він відіграє в управлінні нематеріальними активами?
- 6. Які підходи можуть використовуватися для оцінки ринкової вартості нематеріальних активів?

7. Яку роль відіграє вартість гудвілу в управлінні бізнесом?

8. Як відбувається управління інвестиціями в нематеріальні активи?

Практичні завдання

Необхідно оцінити вартість гудвілу та визначити ринкову ціну бізнесу.

Відомо, що:

- ринкова вартість активів компанії дорівнює 100 млн грн;
- чистий прибуток – 12 млн грн;
- середня рентабельність активів – 10%;
- ставка капіталізації – 10 %.

Тестові питання

1. *До нематеріальних активів фірми не належить:*

- а) авторські права;
- б) патенти;
- в) ліцензії;
- г) ноу-хау;
- д) документація фірми.

2. *Нематеріальні активи відносяться до такої статті балансу, як:*

- а) оборотні активи;
- б) необоротні активи;
- в) обігові кошти;
- г) довгострокові інвестиції;
- д) кредиторська заборгованість.

3. *Управління нематеріальними активами бізнесу вирішує такі основні завдання:*

- а) зростання доходів і розширення структури діяльності;
- б) скорочення витрат і збільшення продуктивності;
- в) використання активів;
- г) розробка інвестиційної стратегії;

д) збільшення капіталізації бізнесу.

4. Суб'єктом управління вартістю нематеріальних активів бути не може:

- а) власник;
- б) інвестор;
- в) менеджер;
- г) найманий працівник;
- д) творець.

5. Назвіть, який грошовий потік не пов'язаний з використанням прав інтелектуальної власності:

- а) грошовий потік від реалізації продукції;
- б) надлишок прибутку;
- в) роялті;
- г) паушальний платіж;
- д) тантьєм менеджера.

6. Завдяки управлінню правами інтелектуальної власності з'являються такі переваги:

- а) перевага в ціні одиниці продукції (товарів, робот, послуг);
- б) скорочення витрат у собівартості;
- в) перевага в обсязі реалізації продукції;
- г) надходження ліцензійних платежів;
- д) усі відповіді правильні.

7. Вкажіть, за яких умов можна використовувати порівняльний підхід при визначенні ринкової вартості нематеріальних активів?

- а) за наявності достовірної, доступної, достатньої за обсягом інформації про ціни продажу або пропонування подібних об'єктів;
- б) за наявності на ринку хоча б одного подібного об'єкта-аналогу;
- в) за наявності будь-якої інформації про нематеріальний актив;

- г) за наявності корисного ефекту від володіння нематеріальним активом;
- д) за бажанням власника нематеріального активу

8. Інвестиції, які неспроможні збільшити вартість нематеріальних активів, – це:

- а) інвестиції у створення нової продукції;
- б) наукові дослідження, завдяки яким фірма може набувати певних ноу-хау;
- в) інвестиції у нові професійні навички і та компетенції;
- г) інвестиції у маркетингові дослідження, що дозволяють виявити та передбачити зміну смаків споживачів;
- д) витрати на збільшення заробітної плати працівникам виробничих підрозділів.

9. Факторами фінансового ризику, що не пов'язані з внутрішнім середовищем фірми, є:

- а) рівень рентабельності;
- б) стабільність доходу;
- в) ретроспективні зміни грошового потоку;
- г) рівень інфляції;
- д) диверсифікованість продукту, клієнтури.

10. Вкажіть, яке визначення гудвілу відповідає українському законодавству?

а) це нематеріальний актив, вартість якого визначається як різниця між балансовою вартістю активів підприємства і його звичайною вартістю як цілісного майнового комплексу, яка виникає внаслідок використання кращих управлінських якостей, домінуючої позиції на ринку товарів (робіт, послуг), нових технологій;

б) це нематеріальний актив, вартість якого визначається як різниця між поточною вартістю активів підприємства і його звичайною вартістю як цілісного майнового комплексу, яка виникає внаслідок використання кращих управлінських якостей, домінуючої позиції на ринку товарів (робіт, послуг), нових технологій;

в) це нематеріальний актив, вартість якого визначається як різниця між балансовою вартістю активів підприємства і його звичайною вартістю як бізнесової структури, яка виникає внаслідок використання кращих управлінських якостей, домінуючої позиції на ринку товарів (робіт, послуг), нових технологій;

г) це нематеріальний актив, вартість якого визначається як різниця між майбутньою вартістю активів підприємства і його звичайною вартістю як цілісного майнового комплексу, яка виникає внаслідок випуску кращої продукції;

д) це ділова репутація фірми, яка виникає як різниця між покупною ціною фірми (як придбаного майнового комплексу) і балансовою вартістю з урахуванням усіх її активів і зобов'язань.

Т е м а 6. Управління корпоративними правами фірми (2 год)

1. Особливості управління корпоративними правами компанії.
2. Особливості функціонування корпоративних цінних паперів.
3. Оцінка корпоративних прав.
4. Особливості дивідендної політики фірми.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. Що таке корпоративні права фірми?
2. Які цінні папери визначають корпоративні права компанії?
3. Яку роль відіграють корпоративні права у системі управління вартістю бізнесу?
4. Перелічіть фактори, що впливають на вартість контрольних та неконтрольних пакетів акцій.
5. Як оцінюються цінні папери фірми?

6. Як здійснюється дивідендна політика на фірмі?
7. Назвіть основні типи управління дивідендною політикою.
8. Які етапи включає управління дивідендною політикою?
9. Що є джерелом формування дивідендів?

Практичні завдання

Необхідно оцінити ринкову вартість закритої компанії, якщо відомо, що:

- ринкова вартість однієї акції компанії – найближчого аналога дорівнює 113 грн;
- загальна кількість акцій компанії-аналога, вказаної в її опублікованому фінансовому звіті, становить 200 000 акцій, з них 50 000 викуплено компанією і 20 000 раніше випущених акцій придбано, але ще не оплачено;
- частки позикового капіталу оцінюваної компанії і компанії-аналога в їх балансовій вартості сукупного капіталу однакові, а загальні абсолютні розміри їх заборгованості складають відповідно 5 і 10 млн грн;
- середні ставки відсотка по кредитах, якими користуються фірми, такі, що середня кредитна ставка оцінюваної компанії у півтора рази вище, ніж у компанії-аналога;
- відомостей про податковий статус (зокрема, про податкові пільги) компаній немає;
- оголошений прибуток компанії-аналога до відсотків і податків дорівнює 1,5 млн грн. Відсоткові платежі цієї компанії у звітному періоді були 100 000 грн, сплачені податки на прибуток – 450 000 грн;
- прибуток оцінюваної компанії до відсотків і податків дорівнює 1,2 млн грн. Відсоткові платежі цієї компанії у звітному періоді були 230 000 грн, сплачені податки з прибутку – 360 000 грн.

Тестові питання

1. Для визначення ринкової вартості корпоративних прав необхідно:

- а) оцінити нерухоме майно фірми за ринковою вартістю;
- б) оцінити нематеріальні активи;
- в) обчислити ринкову вартість матеріально-виробничих запасів;
- г) перерахувати поточну вартість зобов'язань підприємства;
- д) усі відповіді вірні.

2. У вартість корпоративних прав фірми включаються:

- а) облигації;
- б) акції;
- в) векселя;
- г) приватизаційні сертифікати;
- д) казначейські зобов'язання.

3. Ринок, на якому здійснюється обіг цінних паперів на основі законодавчо встановлених правил між ліцензованими професійними посередниками, – це:

- а) неорганізований ринок;
- б) касовий ринок;
- в) організований ринок;
- г) вторинний ринок;
- д) первинний ринок.

4. Специфічною функцією ринку цінних паперів, яка виконується в управлінні вартістю бізнесу, є:

- а) регулююча;
- б) стимулююча;
- в) контролююча;
- г) облікова;
- д) використання цінних паперів у реструктуризації економіки;

5. Цінні папери, що належать до похідних видів, – це:

- а) ф'ючерсні контракти;
- б) облигації;
- в) акції;

- г) державні облігації;
- д) векселя.

6. *Управління корпоративними правами спрямовано на:*

- а) пошук та зростання інвестицій фірми;
- б) скорочення витрат і збільшення продуктивності;
- в) використання активів;
- г) розробку інвестиційної стратегії;
- д) збільшення капіталізації бізнесу.

7. *Не можуть виконувати роль емітента цінних паперів:*

- а) корпорації;
- б) приватні підприємства;
- в) менеджери;
- г) фінансові посередники;
- д) біржі.

8. *Фірма не може купувати цінні папери у таких інституційних посередників, як:*

- а) пайові інвестиційні фонди;
- б) банківські установи;
- в) фінансові посередники;
- г) кондомініуми;
- д) страхові компанії.

9. *Який тип дивідендної політики передбачає, що виплату дивідендів слід проводити у пропорціях, які дозволяють задовольняти потреби виробничого розвитку і більш високими темпами нарощувати вартість чистих активів?*

- а) консервативної;
- б) помірної;
- в) агресивної;
- г) залишкової;
- д) політики автоматичного реінвестування дивідендів.

10. *Діяльність, що супроводжує купівлю-продаж цінних паперів від свого імені і за свій власний рахунок шляхом публічної заяви ціни покупки або продажу, називається:*

- а) брокерська діяльність;
- б) дилерська діяльність;
- в) депозитарна діяльність;
- г) діяльність з управління цінними паперами;
- д) клірингова діяльність.

Т е м а 7. Організація процесу управління вартістю бізнесу (2 год)

1. Фактори впливу на управління розвитком вартості бізнесу.
2. Принципи організація управління вартістю бізнесу. Транспарентність та відкритість бізнесу. Наявність вартісного мислення.
3. Управління прибутком з метою збільшення інвестиційної привабливості. Критерії ефективності управління вартістю фірми.
4. Сучасні інструменти та етапи вартісного управління.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. Які фактори впливають на управління розвитком вартості бізнесу?
2. Якими способами можна управляти вартістю бізнесу?
3. Якими принципами слід керуватися в управлінні вартістю бізнесу?
4. Що таке вартісне мислення і яку роль воно виконує в управлінні вартістю бізнесу?
5. Які заходи використовуються у процесі реструктуризації бізнесу?

6. Як здійснюється реінжиніринг?
7. Які інструменти використовуються у процесі управління прибутком?
8. Які етапи проходить процес управління вартістю бізнесу?
9. Які елементи системи управління вартістю бізнесу є обов'язковими?

Практичні завдання

Ознайомтеся з презентацією професіонального тренера з розробки проектів управління вартістю компанії «Гнучкі технології», що розміщена на сайті http://gibtech.ru/file/vebinars/uvpravlennie_stoimost_yu_proekta.pdf Скористуйтеся нею для розробки власного проекту відомої вам фірми.

Тестові питання

1. *Розробляючи систему управління вартістю бізнесу, слід передбачити такі процеси:*

- а) ініціація процесу;
- б) планування;
- в) оцінювання;
- г) розробка бюджету;
- д) усі відповіді правильні.

2. *Управління вартістю включає в себе:*

- а) вплив на фактори, що виникають при розробці плану;
- б) управління фактичними змінами;
- в) моніторинг збільшення вартості;
- г) виконання плану зі збільшення вартості бізнесу;
- д) усі відповіді правильні.

3. *При управлінні вартістю бізнесу необхідно враховувати такі фактори:*

- а) ринкова кон'юнктура;
- б) перспективні вигоди від володіння бізнесом;
- в) витрати на створення аналогічного бізнесу;
- г) ступінь ліквідності активів;
- д) природні умови.

4. Ознакою наявності вартісного мислення є:

- а) бачення фінансового завдання в максимізації вартості бізнесу, що базується на науковому аналізі розуміння того, які параметри діяльності впливають на вартість компанії;
- б) бачення фінансового завдання в максимізації ціни активів;
- в) бажання продати фірму за найвищою ціною;
- г) критичне осмислення внутрішніх умов функціонування бізнесу;
- д) бачення вартісної природи бізнесу.

5. Під реструктуризацією бізнесу розуміється:

- а) зміна складу елементів, їх функцій, зв'язків між ними при збереженні основних властивостей об'єкта.
- б) корінна зміна профілю бізнесу;
- в) модернізація основних підрозділів фірми;
- г) зміна окремих елементів майнового комплексу фірми;
- д) переформування структури управління.

6. Зазначте, специфіка якої моделі управління вартістю бізнесу полягає в орієнтуванні на виникнення синергетичного ефекту:

- а) моделі А. Дамодарана;
- б) моделі «Пентагон»;
- в) моделі К. Уолша;
- г) моделі збалансованої системи показників.
- д) моделі управління прибутком.

7. Назвіть модель, у якій ключова роль відводиться реструктуризації як інструменту управління вартістю:

- а) модель А. Дамодарана;
- б) модель «Пентагон»;

- в) модель К. Уолша;
- г) модель збалансованої системи показників.
- д) модель управління прибутком.

8. *Моделі управління прибутком суб'єкта господарювання притаманна така специфічна риса, як:*

- а) об'єкт управління становить не факторний, а результируючий показник – прибуток як результат взаємодії витрат суб'єкта господарювання та його доходів;
- б) об'єктом управління стає кількісний розмір прибутку;
- в) об'єктом управління стає нерозподілений прибуток;
- г) об'єктом управління стає прибуток, що розподіляється на дивіденди;
- д) об'єктом управління є майбутній прибуток за вирахування податку.

9. *На вибір системи стратегічного управління вартістю бізнесу не впливає:*

- а) кадровий потенціал фірми;
- б) схема організаційної структури системи управління;
- в) характер інформації про ринкову кон'юнктуру;
- г) місце фірми на ринку певного товару або послуги;
- д) державне фінансування.

10. *Операційний прибуток виступає як:*

- а) загальний критерій вартості бізнесу;
- б) специфічний критерій вартості бізнесу;
- в) оперативний критерій вартості бізнесу;
- г) єдиний критерій рентабельності;
- д) показник рентабельності.

Тема 8. Механізм антикризового управління вартістю бізнесу (2 год)

1. Передумови виникнення кризового стану фірми.
2. Концепція антикризового управління бізнесом.
3. Механізми протидії кризовим процесам.

4. Управління вартістю фірми у процесі санації і реорганізації фірми.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. Що таке кризове становище фірми?
2. Які існують кризи на фірмі?
3. Які фактори впливають на виникнення кризового становища на фірмі?
4. Що передбачає концепція антикризового управління бізнесом?
5. Які способи використовуються для подолання кризового стану на фірмі?
6. Яка мета антикризового управління вартістю бізнесу?
7. Які етапи проходить антикризове управління бізнесом?
8. Які інструменти використовуються у процесі антикризового управління бізнесом?
9. Чим відрізняється санація від реструктуризації як інструмент антикризового управління?

Практичні завдання

Проведіть аналіз можливості потрапляння відомої вам фірми у кризовий стан, розкриваючи такі питання: а) які внутрішні та зовнішні причини можливого кризового стану на фірмі; б) класифікуйте встановлені вами причини та з'ясуйте які з них, на вашу думку, є найбільш вірогідними; в) як розпізнати початок кризової ситуації, виявляючи її передумови; г) як і хто здійснює контроль за фінансовим станом фірми; д) виокремте внутрішні причини неплатоспроможності фірми; д) подумайте, як фірма може подолати виявлені негативні явища.

Тестові питання

1. Зниження якості продукції у системі антикризового

управління варто розцінювати як:

- а) причину кризи;
- б) симптом кризи;
- в) фактор кризи;
- г) наслідок кризи.
- д) фактор подолання кризи.

2. Симптомом кризового стану фірми є:

- а) зниження фінансової стійкості фірми;
- б) зростання коефіцієнта загальної ліквідності;
- в) збільшення чистого обороту капіталу;
- г) зростання загального рівня рентабельності;
- д) зменшення коефіцієнту фінансової залежності.

3. Неплатоспроможність фірми – це:

- а) нездатність боржника у повному обсязі задовольнити вимоги кредиторів;
- б) нездатність фірми покрити зовнішні зобов'язання (короткострокові та довгострокові) усім майном, оціненим за ринковою вартістю;
- в) нездатність фірми виконати вимоги зі сплати обов'язкових платежів;
- г) нездатність фірми сплатити поточні платежі;
- д) небажання фірми виконувати вимоги робітників зі сплати заробітної плати.

4. Банкрутство фірми – це:

- а) нездатність боржника у повному обсязі задовольнити вимоги кредиторів;
- б) нездатність фірми покрити зовнішні зобов'язання (короткострокові та довгострокові) усім майном, оціненим за ринковою вартістю;
- в) нездатність фірми виконати вимоги зі сплати обов'язкових платежів;
- г) нездатність фірми сплатити поточні платежі;
- д) визнана судом нездатність боржника задовольняти вимоги кредиторів зі сплати обов'язкових платежів.

5. *Власник фірми, яка перебуває у кризовому стані, найперше повинен:*

- а) ліквідувати фірму;
- б) заявити про банкрутство;
- в) вжити заходів із запобігання банкрутству;
- г) розрахуватися з кредиторами;
- д) чекати, коли зовнішні чинники будуть сприяти подоланню кризи на фірмі.

6. *Вкажіть, який вид фінансової нестійкості сповіщає про наступ кризи:*

- а) абсолютна фінансова нестійкість;
- б) нормальна фінансова нестійкість;
- в) нестійке фінансове становище;
- г) критичне фінансове становище;
- д) запаси стають меншими ніж довгострокові зобов'язання фірми.

7. *Зниження фінансової стійкості підприємства є:*

- а) причиною кризи;
- б) симптомом кризи;
- в) фактором кризи;
- г) наслідком кризи;
- д) умовою кризи.

8. *Використання підприємством нововведень як відповідної реакції на зміну ринкових умов з метою збереження своїх позицій на ринку характеризує:*

- а) адаптивну інноваційну стратегію фірми;
- б) конкурентну інноваційну стратегію фірми;
- в) стратегію проникнення;
- г) комбіновану інноваційну стратегію;
- д) захоплення нового сегменту ринку.

9. Реінжиніринг передбачає:

- а) автоматизацію і комп'ютеризацію виробництва з метою покращення існуючих процесів;
- б) організаційну перебудову діяльності підприємства;
- в) радикальну перебудову бізнесів-процесів з метою значного підвищення їхньої продуктивності при використанні сучасних інформаційних технологій;
- г) принципово нові інженерні рішення у виготовленні продукції?
- д) покращення інженерного кадрового персоналу.

10. Цілями антикризового управління є:

- а) покращення інвестиційної привабливості;
- б) реалізація процедур, що передбачені законодавством країни про банкрутство;
- в) збільшення ефективності управління активами бізнесу;
- г) проведення реорганізації бізнесу фірми та її складових;
- д) підвищення конкурентоспроможності фірми.

11. Виберіть правильне твердження:

- а) наслідки кризи завжди негативні для фірми;
- б) наслідком кризи завжди є відновлення організації;
- в) наслідки кризи можуть мати як позитивне, так і негативне значення для підприємства;
- г) наслідком кризи може бути тільки руйнування організації;
- д) кризою стає перепрофілювання фірми.

3. СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

навчально-методичне забезпечення навчальної дисципліни

База даних «Навчальний електронний інформаційний комплекс «Економічна теорія» / зареєстр. Державною службою інтелектуальної власності України, свід-во про реєстрацію авторського права на твір № 60215 від 18.06.2015 р. URL: http://neik.nlu.edu.ua/auth_page/index.html.

Програма навчальної дисципліни «Управління вартістю бізнесу» / уклад.: О. А. Гриценко. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2018.

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри економічної теорії. URL: http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=149:kafedra-ekonomichnoi-teorii&Itemid=151.

інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

нормативно-правові акти

Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV (зі змін. та допов.). *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2003. № 18. № 19–20. № 21–22. Ст. 144. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26.11.1993 р. № 3659-XII (зі змін. та допов.). *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1993. № 50. Ст. 472. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3659-12>.

Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III (зі змін. та допов.). *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2001. № 5-6. Ст. 30. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.

Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 № 1576-XII (зі змін. та допов.). *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1991. № 49. Ст. 682. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>.

Про експертну грошову оцінку земельних ділянок: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.10.2002 р., №1531-2002-п. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1531-2002-%D0%BF>

Про затвердження Методики оцінки майна: Постанова Кабінету Міністрів України від 10.12.2003 р., № 1891. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1891-2003-%D0%BF>.

Про затвердження Національного стандарту № 1 «Загальні засади оцінки майна та майнових прав»: Постанова Кабінету Міністрів України від 10.09.2003 р., № 1440. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1440-2003-%D0%BF>.

Про затвердження Національного стандарту № 2 «Оцінка нерухомого майна»: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.11.2004 р., № 1442. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1442-2004-%D0%BF>.

Про затвердження Національного стандарту № 3 «Оцінка цілісних майнових комплексів»: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.11.2006 р., № 1655. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1655-2006-%D0%BF>.

Про затвердження Національного стандарту № 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності»: Постанова Кабінету Міністрів України від 3.10.2007 р., № 1185. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1185-2007-%D0%BF>

Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 р. № 2210-III (зі змін. та допов.). *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2001. № 12. Ст. 64. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>.

Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-XII (зі змін. та допов.). *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1991. № 47. Ст. 646. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.

Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV (зі змін. та допов.). *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2002. № 36. Ст. 266. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.

Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV (зі змін. та допов.). *Відомості*

Верховної Ради України (ВВР). 1999. № 29. Ст. 238. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.

Про охорону прав на зазначення походження товарів: Закон України від 16.06.1999 р. № 752-XIV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1999. № 32. Ст. 267. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-14>.

Про охорону прав на знаки для товарів та послуг: Закон України від 15.12.1993 р. № 3689-XII. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1994. № 7. Ст. 36. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12>.

Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15.12.1993 р. №3688-XII. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1994. № 7. Ст. 34. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12>.

Про охорону прав на топографії інтегральних схем: Закон України від 5.11.1997 р. № 621/97- ВР. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1998. № 8. Ст. 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/621/97-%D0%B2%D1%80>.

Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: Закон України від 12.07.2001 р. № 2658-III. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2001. № 47. Ст. 25. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14>

Про підприємництво: Закон України від 07.02.1991 р. № 698-XII (зі змін. та допов.). *Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР)*. 1991. № 14. Ст. 168. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/698-12>.

Про Порядок грошової оцінки земель несільськогосподарського призначення (крім земель населених пунктів): наказ Державного комітету України по земельних ресурсах від 29.08.1997 р. № 86/19/148/86/76/88.

Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації. Розпорядження Кабінет Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-koncepciyi-rozvitku-cifrovoyi-ekonomiki-ta-suspilstva-ukrayini-na-20182020-roki-ta-zatverdzhennya-planu-zah>

Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV (зі змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2006. № 31. Ст. 268. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>.

Основна література

підручники

Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент: підручник. 2-ге вид. Київ: Знання, 2013. 375 с.

навчальні посібники

Бабій О. М., Малишко В. С., Пудичева Г. О. Управління вартістю підприємства. Одеса: ОНЕУ 2016. 217 с.

Бабій О. М., Сабадирьова А. Л., Куклінова Т. В. Потенціал і розвиток підприємства: навч. посіб. Одеса: ОНЕУ, ротапринт, 2013. 343 с.

Бочаров В. В. Самонова И. Н., Макарова В. А. Управление стоимостью бизнеса: учеб. пособие. Санкт-Петербург: Изд-во СПбГУЭФ, 2009. 124 с.

Валдайцев С. В. Оценка бизнеса. Москва: ТК Велби. Проспект, 2004. 360 с.

Василенко В. О. Антикризове управління підприємством: навч. посіб. 2-ге вид., виправл. і допов. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 504 с.

Гараникова Л. Ф. Оценка стоимости предприятия: учеб. пособие. Изд. 1-е. Тверь: ТГТУ, 2007. 140 с.

Коваленко Л. О., Ремньова Л. М. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ: Знання, 2005. 485 с.

Круш П. В. Поліщук С. В. Оцінка бізнесу: нав. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 264 с.

Кузнецова Т. В., Красовська Ю. А., Подлевська О. М. Управління потенціалом підприємства: навч. посіб. Рівне, 2016. 109 с.

Мец В. О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 1999.132 с.

Управління потенціалом підприємства: методичні вказівки для самостійної роботи студентів заочної форми навчання за спеціальністю 7.050107-Економіка підприємства / укл.: Писаревський І. М., Пушкар Т. А. Харків: ХНАМГ, 2007. 35 с.

Фінансовий менеджмент: підручник / кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. Київ: КНЕУ, 2005. 535с.

Шиян А. А. Економічна кібернетика: вступ до моделювання соціальних і економічних систем: навч. посіб. Львів: “Магнолія 2006”, 2007. 228 .

Ярошевич Н. Б. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ: Знання, 2012. 341 с.

монографії

Дамодаран А. Инвестиционная оценка: инструменты и методы оценки любых активов / пер. с англ. 2-е изд. Москва: Альпина Бизнес Букс, 2004. 342 с.

Костенко Т. Д., Підгора Є. О., Рижиков В. С., Панков В. А., Герасимов А. А., Ровенська В. В. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства. Київ: ЦНЛ, 2005. 400 с.

Костирко Р. О., Тертична Н. В., Шевчук В. О. Комплексна оцінка вартості підприємства: монографія / за заг. ред. д-ра наук, академіка НАН України М. Г. Чумаченка. 2-ге вид. переробл. і допов. Харків: Фактор, 2008. 278с.

Коупленд Т. Стоимость компании: оценка и управление. 2-е изд. / пер. с англ. Москва: ЗАО “Олимп-Бизнес”, 2002. 576 с.

Мендрул О. Г. Управління вартістю підприємств: монографія. Київ: КНЕУ, 2002. 272 с.

Момот Т. Оцінка вартості бізнесу: сучасні технології. Харків: Фактор, 2007. 224с.

Партин Г. О. Управління витратами підприємства: концептуальні засади, методи та інструментарій: монографія.

Київ: УБС НБУ, 2008. 219 с.

Скотт М. Факторы стоимости: руководство для менеджеров по выявлению рычагов создания стоимости / пер. с англ. Москва: Альпина-бизнес, 2000. 432 с.

Уолш К. Ключевые показатели менеджмента. Как анализировать, сравнивать, контролировать данные, определяющие стоимость компании / пер. с англ. Москва: Дело, 2000. 516 с.

Савчук В. П. Стратегия + Финансы: уроки принятия бизнес-решений для руководителей. Киев: Companion Group, 2009. 352 с.

Додаткова література

Ерофєєва Т. А. Підходи до оцінювання вартості бізнесу: проблеми їх використання. *Наукові записки*. 2007. Т. 68. Економічні науки. С. 25–33.

Королькова І., Королькова О. Щодо управління вартістю підприємства на основі збалансованої системи показників на вітчизняних підприємствах. *Економіка підприємства*. 2010. № 9. С. 49–51.

Леонов Д., Стеценко Б. Факторний аналіз фінансового стану акціонерного товариства методом Дюпон (у контексті оцінки ефективності корпоративного фінансового управління). *Ринок цінних паперів України*. 2006. № 1–2. С. 47–55.

Муқан О. В. Системний підхід до корпоративного управління. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2006. № 552. С. 418–424.

Островська Г. Управління вартістю: сучасні інструменти оцінки корпоративної ефективності. *Світ фінансів*. 2008. № 3 (16). С. 106–117.

Островська Г., Серединська І. Огляд теоретичних концепцій стратегічного управління на основі зростання вартості. *Галицький економічний вісник*. 2009. № 1. С. 10–18.

Павловец В. Введение в оценку стоимости бизнеса.

Корпоративный менеджмент. URL: <http://www.cfin.ru/finanalysis/value.shtml>. (дата звернення: 10.01.2019).

Структура подходов и методов оценки бизнеса и компаний. URL: <http://www.denga.com.ua> (дата звернення: 10.01.2019).

Терещенко О. О., Стецько М. В. Управління вартістю підприємства в системі фінансового менеджменту. *Фінанси України*. 2007. № 3. С. 91–99.

Тивончук І. О. Вимірювання синергічного ефекту злиття та поглинання підприємств. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2008. Вип. 6. С. 39–51.

Антикризове управління фінансами підприємства. URL: https://pidruchniki.com/1346020452151/finans/antikrizove_upravlinnya_finansami_pidpriemstva (дата звернення: 10.01.2019).

Антикризове фінансове управління підприємством. URL: <https://studfiles.net/preview/5392834/> (дата звернення: 10.01.2019).

Фінансова санація як складова антикризового управління. URL: <https://studfiles.net/preview/5392834/page:5/> (дата звернення: 10.01.2019).

Реструктуризація підприємств у системі антикризового фінансового управління. URL: <https://studfiles.net/preview/5392834/page:7/> (дата звернення: 10.01.2019).

Основи антикризового фінансового управління підприємством. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1773> (дата звернення: 10.01.2019).

Інтернет-ресурси

Електронний архів-репозитарій Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/>.

Офіційний веб-портал органів виконавчої влади України URL: <http://www.kmu.gov.ua>.

Офіційний портал Верховної Ради України. URL:

<http://rada.gov.ua/>

Офіційний сайт Державної служби статистики України.
URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL: <http://www.ssmc.gov.ua>.

Офіційний сайт наукового журналу «Економіка України». URL: <http://www.economukraine.com.ua/index.php>.

Офіційний сайт збірника наукових праць «Економічна теорія та право» URL: <http://econtlaw.nlu.edu.ua>.

Офіційний сайт науково-теоретичного журналу «Економічна теорія». URL: <http://etet.org.ua>

Офіційний сайт Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи Національної академії наук України. URL: <http://www.idss.org.ua>.

Офіційний сайт Інституту економіки та прогнозування Національної академії наук України. URL: <http://ief.org.ua>.

Офіційний сайт Інституту економічних досліджень та політичних консультацій. URL: <http://www.ier.com.ua>.

Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <http://www.imf.org/external/>.

Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua>.

Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua>.

Офіційний сайт Національного Банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua>.

Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua>.

Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua>.

Офіційний сайт Світового банку. URL: <http://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>.

Офіційний сайт Світової організації торгівлі. URL: <https://www.wto.org>.

Сайт «Мережа аналітичних центрів України». URL: <http://www.intellect.org.ua>.

Journal website «Journal of Economic Theory». URL:

[https://www.journals.elsevier.com/journal-of-economic-theory.](https://www.journals.elsevier.com/journal-of-economic-theory)

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ

При проведенні підсумкового контролю (заліку) з навчальної дисципліни «Управління вартістю бізнесу» використовуються такі критерії:

Оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в Нац. юрид. ун-ті ім. Ярослава Мудрого
ЗАЛІК	A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	90–100
	B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	80–89
	C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок	75–79
	D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	70–74
	E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60–69
НЕЗАЛІК	FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	35–59
	F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота,	1–34

		обов'язків повторний курс	
--	--	---------------------------	--

5. ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Основні поняття управління вартістю бізнесу.
2. Компонентні складові вартості бізнесу.
3. Активи та пасиви компанії.
4. Структура капіталу фірми.
5. Процес капіталізації бізнесу.
6. Управління потенціалом за вартісними критеріями.
7. Управління прибутком.
8. Етапи управління вартістю бізнесу.
9. Роль оцінки у процесі управління вартістю бізнесу
10. Об'єктивні принципи оцінки.
11. Класифікація принципів оцінки.
12. Основні риси ринкової вартості бізнесу.
13. Види вартості бізнесу.
14. Цілі оцінки та їх вплив на вид вартості бізнесу.
15. Вартість бізнесу як об'єкт управління.
16. Основні оціночні підходи до визначення вартості бізнесу.
17. Умови, фактори та сфера використання витратного підходу.
18. Методи оцінки вартості бізнесу з позицій витратного підходу.
19. Умови, фактори та сфера використання дохідного підходу.
20. Фінансові функції грошей.
21. Вартість грошей у часі.
22. Поняття потенційного, дійсного та операційного доходів.
23. Методи оцінки вартості з позиції дохідного підходу.
24. Умови, фактори та сфера використання порівняльного підходу.
25. Методи оцінки вартості з позиції порівняльного підходу.

26. Основні мультиплікатори в оцінці бізнесу.
27. Особливості нерухомих активів.
28. Види нерухомих активів.
29. Управління інвестиційним потенціалом нерухомих активів.
30. Методи оцінки земельної власності та нерухомої власності.
31. Роль та значення нематеріальних активів у капіталізації вартості фірми.
32. Визначення вартості майнових прав інтелектуальної власності.
33. Управління інвестиціями в нематеріальні активи.
34. Управління гудвілом.
35. Особливості управління корпоративними правами компанії.
36. Особливості функціонування корпоративних цінних паперів
37. Оцінка корпоративних прав.
38. Особливості дивідендної політики фірми.
39. Фактори впливу на управління розвитком вартості бізнесу.
40. Принципи організація управління вартістю бізнесу.
- Транспарентність та відкритість бізнесу.
41. Особливості вартісного мислення.
42. Управління прибутком з метою збільшення інвестиційної привабливості.
43. Критерії ефективності управління вартістю фірми.
44. Сучасні інструменти та етапи вартісного управління.
45. Передумови виникнення кризового станку фірми.
46. Концепція антикризового управління бізнесом.
47. Основні способи антикризового управління.
48. Механізми протидії кризовим процесам.
49. Управління вартістю фірми в процесі санації й реорганізації фірми.
50. Основні відмінності реструктуризації та реконструкції бізнесу.

ЗМІСТ

1. Загальні поради.....	3
2. Плани практичних занять і завдання для самостійної роботи...4	
3. Список літератури.....	37
4. Критерії оцінювання рівня підготовки студентів.....	45
5. Питання до заліку.....	46

Навчальне видання

Електронне видання

**ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«УПРАВЛІННЯ ВАРТІСТЮ
БІЗНЕСУ»**

для студентів
другого (магістерського) освітньо-кваліфікаційного рівня
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальності 073 «Менеджмент»
денної форми навчання

У к л а д а ч   ГРИЦЕНКО Олена Аврамівна

Відповідальна за випуск *Л. С. Шевченко*

Редактор *О. І. Борисенко*

Комп'ютерна верстка *А. В. Старжинської*